

ГРОМАДСЬКА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ – НАЙВАЖЛИВІША СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. У статті основну увагу приділено аналізу розвитку громадської активності студентської молоді. Виявлено позитивні напрямки діяльності та протиріччя. Виділено основні напрямки процесу виховання, а також розкрито форми роботи зі студентською молоддю у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: студентство, громадська активність, громадська позиція, процес виховання.

DANILOVA L.V. Public activity of student young people is major constituent of process of education in higher educational establishments

Annotated. The article focuses on the analysis of social activism of college students. Found a positive direction and contradictions. Highlights the main directions of the process of education, revealed forms of work with students in higher education.

Keywords: students, social activity, social position, the process of education.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток соціально-економічної ситуації в Україні обумовлює необхідність розробки шляхів стабілізації соціальних процесів, спрямованих на відтворення інтелектуального й трудового потенціалу суспільства. Перспективи збереження та нагромадження такого потенціалу нерозривно пов'язані з процесами соціалізації і соціально-економічної інтеграції молоді.

Саме могутня енергія, творча уява, патріотичні та громадянські ідеали визначають цільовий і функціональний характер місії сучасної молоді, як провідника соціальних змін, економічного розвитку й технічного прогресу України.

Інтеграція України в Європейське Співтовариство та перехід до ринкової економіки, приєднання до Болонської угоди, у якій студентство розглядається як партнер, передбачають реформування всіх складових освітньої галузі. Відбувається активне утвердження демократичних засад у всіх секторах життєдіяльності українського суспільства. Студентський період у житті є визначальним для соціалізації молоді. Саме в цей період формується досвід і навички співіснування особи в межах громадянського суспільства. Набутий досвід буде в подальшому впливати на життєву позицію молоді людини та її світогляд. Саме тому студентство, як суспільний прошарок, є найбільш мобільною групою, від якої завжди залежала доля суспільних трансформацій. Усередині студентської молоді відбувається становлення майбутньої еліти країни, яка буде диктувати способи і форми соціальних взаємовідносин. Перехід від авторитаризму та патерналізму до демократичних і партнерських відносин в нашому суспільстві залежить від того, чи стануть останні нормою життєдіяльності сьогоденного студентства [3, с. 132].

Мета виховання студентської молоді - формування гармонійно розвиненої людини, високоосвіченої, соціально активної й національно свідомої, наділеної глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, родинними і патріотичними почуттями, яка є носієм кращих надбань національної та світової культури, здатна до саморозвитку і самовдосконалення. Формування національної інтелігенції, сприяння збагаченню та оновленню інтелектуального генофонду нації, виховання духовної еліти завдання, що стоїть перед науково-педагогічним колективом на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Аналіз праць з цієї проблеми показав, що завдання виховання студентської молоді у вищому навчальному закладі реалізуються у позааудиторний час, тобто у процесі виховання, який, за визначенням М.М. Фіцули, розглядається, як система виховних заходів, спрямованих на виховання всебічно і гармонійно розвиненої особистості [2, с.232]. На думку багатьох дослідників, цей процес передбачає використання різних форм і методів, прийомів і засобів виховання, постійного виявлення результатів виховних впливів.

Щодо питання про виховання у студентської молоді вищих навчальних закладів суттєве визначення щодо активної громадської позиції, то окремі його позиції досліджували І.Д. Зверева, А.І.Конончук, І.Д.Бех, С.Я. Харченко та інші, розглядаючи різноманітні виховні технології, як складник професійної діяльності, педагогічної техніки та виховної майстерності. Проте, не зважаючи на значну кількість наукових праць, присвяченим питанням виховної діяльності, і на сьогодні вони залишаються недостатньо вивченими.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження ефективності використання форм та методів виховної позааудиторної діяльності з метою залучення студентської молоді до громадського життя сучасного суспільства.

Об'єктом дослідження є студентство, як специфічна соціально-професійна група населення України.

Предметом дослідження є зростаюча активність студентів у навчально-виховному процесі, громадському житті вищих навчальних закладів, зміна ролі студентів у системі вищої освіти України як об'єктів та суб'єктів навчально-виховного процесу.

Згідно з метою були поставлені завдання: розкрити сутність виховної роботи вищої школи та показати вагомість для педагога володіння вміннями її організації, обґрунтувати зміст та методи роботи виховання студентської молоді у позааудиторній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що виховна система у ВНЗ ґрунтується на особистісно-орієнтованому підході, який передбачає варіативність, гнучкість форм і методів виховання.

Процес підготовки студентів до організації виховної роботи передбачає певну послідовність етапів, методики та технологій її здійснення. Окрім навчального компоненту, самовиховання, вирізняємо і етап залучення студентів до різних видів діяльності, участь в яких сприяє формуванню досвіду позитивної суспільної поведінки та професійного самовизначення.

На думку І.Д.Бека [1, с.248], залучення студентів до активної громадської діяльності, з одного боку, може зміцнювати професійну мотивацію, а з іншого – слугувати зразком для побудови життєвої і професійної стратегії. Громадська діяльність має різноманітний характер і виховується у процесі різних видів діяльності: науково-дослідницької, громадської та ін. Одним із видів виховної позааудиторної діяльності студентів - волонтерський рух.

Підкреслимо, що соціальне виховання під час позааудиторної діяльності, процес – який сприяє особистісному становленню гармонійно-розвинутої особистості, визначається як один із головних напрямів діяльності сучасної вищої школи в умовах інтеграції до Європейської спільноти. Цікаво, що у широкому дослідницькому контексті позааудиторна робота може розглядатися як видове поняття по відношенню до більш вивченого й широкого явища навчально-виховного процесу. Останній у педагогічній науці давно привертає увагу вчених, тоді як позааудиторна

робота у ВНЗ потребує серйозної теоретичної розробки. Тією чи іншою мірою цієї проблеми торкалися А.В.Мудрик, С.В. Харченко, І.Д.Зверева, Л.І.Міщук, С.В. Савченко та ін.

Сьогодні переважна кількість студентів займається волонтерською роботою в різних громадських організаціях. Саме тому відчувається гостра необхідність вдосконалення та формування її оптимальної моделі в умовах ВНЗ, й включає ефективні механізми залучення та відбору, навчання та моніторингу, які і є основними етапами діяльності волонтерів у вищих навчальних закладах.

Волонтерська робота як частина процесу соціалізації у ВНЗ, як різновид громадської роботи студентів, дає можливість включитися до всієї сукупності соціальних ролей, норм і поведінкових стереотипів суспільства; ознайомлює із загальною культурою і специфічними субкультурами соціуму. Отже, завдяки волонтерській роботі людина стає дієздатним учасником суспільних відносин.

На нашу думку, волонтерська діяльність – це різноманітні види соціально-педагогічної діяльності: послуги дітям-сиротам в інтернатних закладах, дитячих будинках, притулках для літніх людей тощо; реалізація планів, проєктів та програм; організація виховних та благодійних заходів та акцій за різними спрямуванням, тематичними напрямками та ін.

Заслуговує на увагу думка С.В. Савченка щодо соціального виховання студентської молоді в умовах регіонального освітнього простору, яка є специфічним соціально-педагогічним феноменом, невід'ємною частиною цілісного навчально-виховного процесу в усіх типах навчальних закладів і на усіх рівнях системи освіти України [5, с. 36-38]. Автор підкреслює головну ідею усвідомлення того, що соціалізація, яка здійснюється завдяки освіті та вихованню, потрібна лише не для того, щоб ретельно підготуватися до дорослого життя чи отримати професію, а набагато більше: «Лише ефективна, соціально сприйнятна соціалізація зможе забезпечити процес «олюднення» людини, дасть їй можливість повноцінно існувати в сучасному світі» [5, с. 38].

Педагог своєю особистістю впливає на формування у студентів певних компонентів загальнолюдської і професійної культури. «У вихованні, – писав К. Д. Ушинський – все повинно базуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила вливається тільки з живого джерела людської особистості. Ніякі статuti і програми, ніякий штучний організм закладу, хоч би як хитро він був придуманий, не може замінити особистості в справі виховання» [7, с.134].

Висока культура мислення, спілкування, мовлення, поведінки, зовнішності, жестів, міміки, володіння основами психотехніки, морально-духовних цінностей та багато іншого – це той духовний капітал педагога, який є живильним джерелом виховання студентів [2, с. 457].

Не менш значущим видом діяльності у вихованні громадської активності студентської молоді та складовою демократизації вищої школи є студентське самоврядування у вищих навчальних закладах. Питання становлення самоврядування в закладах освіти набуло своєї актуальності в кінці ХХ на початку ХХІ ст., тобто в період становлення української незалежної держави. Студентське самоврядування є важливим фактором розвитку і модернізації суспільства,

виявлення потенційних лідерів, вироблення у них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом, формування майбутньої еліти нації. Опора на ініціативу, активну життєву позицію, ціннісні орієнтації студентства є реальним показником цивілізованості суспільства, утвердження в ньому демократичних начал.

З метою організаційного та науково-методичного забезпечення впровадження студентського самоврядування у вищих навчальних закладах Міністерство освіти і науки України наказом від 03.04.2001р. №166 затвердило «Положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах». Згідно з ним «самоврядування у вищому навчальному закладі – це самостійна громадська діяльність студентів із реалізації функцій управління вищим навчальним закладом, яка визначається ректоратом (адміністрацією), деканатами (відділеннями) і здійснюється студентами відповідно до мети і завдань, що стоять перед студентськими колективами» [4, с.8].

Запровадження студентського самоврядування у вищих навчальних закладах є конкретною реалізацією громадянських прав студентів, формування у них почуття відповідальності, вміння вирішувати соціальні, економічні та культурно-освітні проблеми. Водночас студентське самоврядування є дієвою формою самовиховання.

Значне місце в системі формування всебічно розвиненої особистості студента мають займати науково-дослідницька робота. На практиці використовуються різні її форми: діяльність наукових гуртків, творчих студій, дискусійних клубів, проведення конференцій, зустрічей з письменниками, художниками, акторами та ін.

Висновки з даного дослідження: отже, організація виховної роботи у вищих навчальних закладах потребує постійного досконалення, пошуку і приведення в дію нових форм впливу на студентів, відпрацювання нових методик. Разом з тим, потрібно активізувати традиційні види діяльності, збереження досягнень минулого. Виховання повинно носити творчий характер, орієнтуючись на проблеми пов'язані із специфікою кожного ВНЗ. Надзвичайно важливе завдання адміністрації ВНЗ і органів самоврядування полягає у створенні належних умов для розвитку та задоволення культурних потреб студентів, для їх самореалізації. Випускники університету мають бути не просто знаючими спеціалістами, а людьми творчими, духовно багатими із демократичним світобаченням.

Список використаних джерел:

1. Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності [Текст]: навч. посіб. / І. Д. Бех К.: Академвидав, 2009. - 248 с.
2. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. 2005. – 485 с.
3. Студентська молодь України: сучасний вимір. Щорічна державна доповідь Президенту про становище молоді в Україні К.: 2009. – 132 с.
4. Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократизації вищої школи. – К.: Знання, 2005. – 55 с.
5. Савченко С.В. Соціальна педагогіка: теорія і технології. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
6. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – 3-тє вид., перероб і доп. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 232 с.
7. Ушинський К. Д. Твори: В 6 т. – К.: Рад. школа, 1952. – Т. 1. – с. 134

УДК 378 (477)

А.О. Денисенко

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДОЗВІЛЛЯ МОЛОДІ У 70-80-Х РР. ХХ. СТ.

Анотація. У статті в історико-педагогічному аспекті висвітлюються питання розвитку вітчизняної інфраструктури дозвілля молоді – різноманітних осередків організації дозвілля молодого покоління у 70 - 80-х рр. ХХ ст. (клубів, палаців, центрів, гуртків, парків, музеїв, бібліотек тощо). Визначено основні тенденції державної політики щодо сприяння соціокультурного розвитку населення, динаміку